

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัญหาของผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ออมทรัพย์ในภาคเหนือ ในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อค้นหาปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาของผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือ ซึ่ง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา แหล่งข้อมูลได้มาจากการสอบถามผู้สอบบัญชีภาคเอกชนที่ รับงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือจำนวน 26 คน และสอบถามเจ้าหน้าที่ สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 15 คน รวมทั้งค้นคว้าหนังสือและเอกสารของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำ หนังสือเวียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาคเหนือ และเป็นข้อมูลให้กับกรมตรวจบัญชี สหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สอบบัญชีภาคเอกชน

ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 22 คน เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 36.36 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.64 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.54 ส่วน ใหญ่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต คิดเป็นร้อยละ 90.91 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45.45 จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยส่วนใหญ่มี ประสบการณ์ในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.91 ผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่เป็นผู้สอบบัญชีซึ่งปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีเต็มเวลา ส่วนใหญ่มีผู้ช่วยผู้สอบบัญชี ทั้งหมด 4-6 คน ซึ่งมีผู้ช่วยที่ผ่านการอบรมการปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าสายสอบบัญชีสหกรณ์ 1-2 คน หัวหน้าสายส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการตรวจสอบ บัญชีสหกรณ์ 2-4 ปี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 22 คน มีค่าเฉลี่ยของปัญหาในภาพรวมสูงสุดคือ ปัญหาเกี่ยวกับการรับงาน มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานการสอบบัญชี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และ ปัญหาในด้านการปฏิบัติงาน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะพบปัญหาในเรื่องดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการรับงาน ส่วนใหญ่จะพบปัญหาในเรื่องการเสนอราคาตัดกันเองระหว่างผู้สอบบัญชี และปัญหาในเรื่องการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป และการจัดส่งรายงานผลการสอบบัญชีระหว่างปี ภายใน 10 วัน นับแต่สอบบัญชีระหว่างปีแล้วเสร็จ ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาทั่วไป ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการได้รับข้อมูลข่าวสารจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ล่าช้า และการไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและแนวปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่งให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจำจังหวัดหรือท้องที่ แต่ไม่ได้ส่งให้ผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัญหาในด้านการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องสหกรณ์ต้องการงบการเงินในเวลารวดเร็วหลังจากปิดบัญชีประจำปี มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และการจัดส่งกระดาษทำการให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อแสดงความเห็นต่องบการเงิน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

เจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 12 คน มีค่าเฉลี่ยของปัญหาในภาพรวมสูงสุดคือ ปัญหาด้านผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการรับงานและปฏิบัติงานสอบบัญชี มีปัญหาอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัญหาด้านสหกรณ์ในโครงการปรับปรุงระบบการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และ ปัญหาด้านระเบียบสหกรณ์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบปัญหาในเรื่องดังนี้

1. ปัญหาด้านผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการรับงานและการปฏิบัติงานสอบบัญชี ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องผู้ช่วยผู้สอบบัญชีขาดความรู้ด้านสหกรณ์และวิธีการจัดทำกระดาษทำการตามรูปแบบที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด และสหกรณ์ใช้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นปัจจัยสำคัญในการคัดเลือกผู้สอบบัญชี ทำให้คุณภาพงานสอบบัญชีอาจลดลงตามค่าธรรมเนียมการตรวจสอบ ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาด้านสหกรณ์ในโครงการปรับปรุงระบบการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง สหกรณ์ต้องการจัดประชุมใหญ่ๆให้เร็วที่สุดทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน และสหกรณ์ต้องรับภาระค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชี ทำให้ต้องการเสียค่าสอบบัญชีต่ำที่สุด อาจส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

3. ปัญหาด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ไม่สามารถกำกับดูแลสหกรณ์และผู้สอบบัญชีภาคเอกชนได้อย่างทั่วถึง กรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีงบประมาณจำกัด และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีบุคลากรจำกัด ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

4. ปัญหาด้านผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป การจัดส่งรายงานการสอบบัญชี และกระดาษทำการให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5. ปัญหาด้านระเบียบสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องระเบียบว่าด้วยเงินให้กู้พิเศษและระเบียบว่าด้วยเงินให้กู้สามัญ ต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

เจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 12 คน มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานและผลงานของผู้สอบบัญชีในภาพรวมสูงสุดคือ ความพึงพอใจด้านการกำกับดูแลผู้สอบบัญชีภาคเอกชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ความพึงพอใจด้านประโยชน์ของการกระจายงานแก่ผู้สอบบัญชีภาคเอกชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และ ความพึงพอใจด้านการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบความพึงพอใจในเรื่องดังนี้

1. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ด้านการกำกับดูแลผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องการติดตามการปฏิบัติงานจากแนวการสอบบัญชี การสอบทานรายงานการสอบบัญชี และการสอบทานกระดาษทำการของผู้สอบบัญชี ต่างก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ด้านประโยชน์ของการกระจายงานแก่ผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่อง สหกรณ์สามารถจัดประชุมใหญ่ได้เร็วขึ้น ประหยัดงบประมาณและอัตรากำลังคนของกรมตรวจฯ ต่างก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ด้านการปฏิบัติ ตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่อง การ จัดส่งแนวการสอบบัญชีภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการเข้าตรวจสอบครั้งแรก และการจัดส่ง แผนงานปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์ประจำปีทุกสหกรณ์ ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียน สหกรณ์แต่งตั้ง ต่างก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ 1-5 รายต่อปี ซึ่งตรงกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชนที่ เห็นว่าจำนวนรายที่เหมาะสมในการรับงานสอบบัญชีสหกรณ์ต่อรอบปีบัญชีของผู้สอบบัญชี ภาคเอกชนคือ รับงาน 5 รายต่อปี ซึ่งตามหลักเกณฑ์การรับงานสอบบัญชีสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี สหกรณ์สามารถรับงานที่มีปีทางบัญชีสิ้นสุดวันเดียวกันไม่เกิน 5 สหกรณ์ ส่วนใหญ่เข้าตรวจสอบ บัญชีสหกรณ์โดยเฉลี่ยมากกว่า 3 ครั้ง ต่อรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปี และเข้าตรวจสอบโดยเฉลี่ย 3-4 วันต่อครั้งในแต่ละสหกรณ์ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบ บัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่พิจารณาค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จากจำนวน สมาชิกของสหกรณ์ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชี ภาคเอกชน โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมสูงสุดคือ 380,000.00 บาท และค่าธรรมเนียมต่ำสุดคือ 30,000.00 บาท

ข้อค้นพบ

ปัญหาด้านการรับงานของผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการเสนอ ราคาตัดกันเองระหว่างผู้สอบบัญชี ซึ่งความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชี ภาคเอกชนในเรื่องผู้สอบบัญชีภาคเอกชนเสนอราคาตัดกันเอง มีปัญหาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง สหกรณ์ต้องการงบการเงินในเวลารวดเร็วหลังจกปิดบัญชีประจำปี ซึ่งความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชนในเรื่องสหกรณ์ส่วนใหญ่ต้องการจัดประชุมใหญ่ให้เร็ว ที่สุดทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน มีปัญหาอยู่ในระดับ มากเช่นเดียวกัน

ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ของผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ด้านผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดในเรื่องการจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการค้นคว้าทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ข้อมูลในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ออมทรัพย์ ปัญหาในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน รวมถึง ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานและผลงานของผู้สอบบัญชีภาคเอกชน ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น สหกรณ์ ผู้สอบบัญชีภาคเอกชน และสำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ซึ่งวิธีการหรือมาตรการที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อาจมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการรับงานในเรื่องการเสนอราคาตัดกันเองระหว่างผู้สอบบัญชี

สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน ควรกำหนดราคามาตรฐานขั้นต่ำของสหกรณ์แต่ละขนาด ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้ เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องการตัดราคากันเองระหว่างผู้สอบบัญชีภาคเอกชน

ส่งเสริมในเรื่องจรรยาบรรณให้แก่ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนให้มากขึ้น และดำเนินการลงโทษอย่างจริงจังในกรณีที่ผู้สอบบัญชีประพฤติผิดจรรยาบรรณ

2. ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานในเรื่องสหกรณ์ต้องการงบการเงินในเวลารวดเร็ว หลังจากปิดบัญชีประจำปี

ส่งเสริมพัฒนาให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำทางด้านการเงินและการบัญชีให้แก่พนักงานของสหกรณ์ เพื่อให้พนักงานของสหกรณ์มีความรู้ ความสามารถที่จะจัดทำบัญชี และงบการเงินได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบบัญชีได้รวดเร็วขึ้น

สหกรณ์ควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานภาครัฐฯ ควรให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน หรือจัดฝึกอบรมให้กับคณะกรรมการและผู้ปฏิบัติงาน

ของสหกรณ์ให้มีความรู้ ความเข้าใจระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อป้องกันการทุจริตและลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบบัญชีได้รวดเร็วขึ้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ ในเรื่องการจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือน ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป

สำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาคเอกชน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรมีการพิจารณาทบทวน ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำ ต่าง ๆ อาจเพิ่มหรือขยายเวลาในการจัดส่งรายงานต่าง ๆ ต่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาค่อนข้างจำกัด การส่งแบบสอบถามได้จัดส่งในช่วงเดือนมกราคม ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้สอบบัญชีมีงานตรวจสอบมากที่สุด (Peak Season) ทำให้ผู้สอบบัญชีบางท่านไม่มีเวลาในการให้ข้อมูล และส่งแบบสอบถามกลับคืนมาล่าช้า ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป หากต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม ควรมีการจัดส่งแบบสอบถามตั้งแต่เริ่มทำการค้นคว้า และก่อนช่วงเวลาที่ผู้สอบบัญชีมีงานตรวจสอบมากที่สุด เพื่อจะได้รับข้อมูลตอบกลับมากจำนวนมากรวดเร็ว

ข้อจำกัดของการศึกษา

ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนที่ตอบแบบสอบถามบางท่านไม่ได้รับงานตรวจสอบบัญชีเฉพาะในภาคเหนือ เพราะผู้สอบบัญชีสหกรณ์สามารถรับงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ได้ทั่วประเทศ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จึงอาจไม่จำเพาะเฉพาะในภาคเหนือเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาในโอกาสต่อไป ควรเพิ่มกลุ่มประชากรเป็น ผู้สอบบัญชีภาคเอกชนทั่วประเทศ